

אחריות חברי ועד העמותה, חברי דירקטוריון החברה לתועלת הציבור ונושאי משרה

אופיר כץ, עו"ד

התאגידיים המלכ"ריים

- עיקר הפעילות המלכ"רית (מוסדות ללא כוונת רווח) בישראל מבוצעת באמצעות תאגידיים מלכ"ריים.
- שני תאגידיים מלכ"ריים :
 - עמותה
 - החברה לתועלת הציבור
- החוקים שמכוחם פועלים שני התאגידיים המלכ"ריים:
 - חוק העמותות, התש"ם – 1980
 - חוק החברות התשנ"ט – 1999 (תיקון מס' 6) ב-2007

המנהלים ונושאי משרות הניהול

• בעמותה

- "חבר ועד" – אין הגדרה בחוק
- "נושא משרה" – אין הגדרה בחוק

• בחברה

- "דירקטור" – חבר בדירקטוריון של חברה.
- "נושא משרה" - מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן **דירקטור** או מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי;

אחריות חברי הוועד בעמותה

- סעיף 27 לחוק:
"על חברי הוועד לפעול לטובת העמותה במסגרת מטרותיה ובהתאם לתקנון ולהחלטות האסיפה הכללית"
- מהי "טובת העמותה" ? - החלת ההוראות העוסקות בחובות הדירקטורים בחברה – על חברי ועד העמותה
ת"א י-ם 2584/00 שרון הורוביץ ואח' נגד עמותת ישיבות בני עקיבא נתיב מאיר (ע"ר) ואחר'

חובות דירקטורים ונושאי המשרה בחברה

- סעיף 252 לחוק החברות. תשנ"ט – 1999

(א) נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור
בסעיף 35 ו – 36 לפקודת הנזיקין....

(ב)

- סעיף 253 לחוק החברות

נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא
משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות, ובכלל זה ינקוט,
בשים לב לנסיבות העניין, אמצעים סבירים לקבלת מידע
הנודע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורו או של
פעולה הנעשית על ידיו בתוקף תפקידו, ולקבלת כל מידע
אחר שיש לו חשיבות לעניין פעולה כאמור

חובות נושאי המשרה בחברה (המשך)

• סעיף 254 לחוק החברות

(א) נושא משרה חב חובת אמונים לחברה, ינהג בתום לב ויפעל לטובתה, ובכלל זה –

(1) יימנע מכל פעולה שיש בה ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו בחברה לבין תפקיד אחר שלו או לבין ענייניו האישיים.

(2) יימנע מכל פעולה שיש בה תחרות עם עסקי החברה.

(3) יימנע מניצול הזדמנות עסקית של החברה במטרה להשיג טובת הנאה לעצמו או לאחר.

(4) יגלה לחברה כל ידיעה וימסור לה כל מסמך הנוגעים לענייניה, שבאו לידינו בתוקף מעמדו בחברה.

"בעיית הנציג"

- "בעיית הנציג" מתעוררת כאשר אדם (בעל מניות/ חבר עמותה) מעניק לאחר (חבר ועד/דירקטור) כוח וסמכות לשלוט ולנהל נכסים בעבורו ובעבור אחרים.
- ה"נציג" עלול להעדיף אינטרסים אישיים או להשתמש ולקדם ענייניו האישיים או אחרים, תוך שימוש בכוח ובסמכות שניתנו לו, מבלי שלנותן הסמכות תהיה שליטה בפועל על אופן הפעלת הסמכויות שניתנו ל"נציג".

"בעיית הנציג" בחברה "רגילה"

ובחברה לתועלת הציבור

- בחברה רגילה - המטרה היא "להשיא רווחים". לבעלי המניות אינטרס כלכלי הניתן לכימות ולמדידה והפעלת סנקציה נגד הנציג (לרבות החלפתו באחר).
- בחברה לתועלת הציבור/בעמותה - המטרות הן "המטרות ציבוריות". אין אינטרס כלכלי. מטרות ציבוריות לא תמיד ניתנות למדידה ובהעדר אינטרס כלכלי אין, בהכרח, תמריץ להפעלת סנקציות.

"ינהג בתום לב ויפעל לטובתה" – מהי טובתה ?

- בחברה רגילה (עיסקית) - טובת העניין היא השאת רווחים.
- בעמותה/חברה לתועלת הציבור - טובת העניין היא הגשמת המטרות הציבוריות של העמותה/החברה לתועלת הציבור.

ניגוד עניינים

- העדפת אינטרס אישי (עניין אישי) או אחר (אינטרס של הציבור המיוצג על ידו) על פני טובת החברה.
- **חשש** להימצאות במצב בו עלול להיווצר ניגוד עניינים
- גם **אי מניעת** פעולה בשל הימצאות בניגוד עניינים מהווה הפרת חובת האמונים.
- חובת גילוי על קיום ניגוד עניינים.
- אי השתתפות בדיון ובהצבעה במקרה של קיום ניגוד עניינים.

הפתרון החוקי ל"בעיית הנציג" במלכ"ר

- הטלת חובת אמונים על נושאי המשרה (חבר ועד/דירקטור), כמו בחברה רגילה.
- קביעת הוראות חוק מחמירות לגבי אישור עסקות עם בעלי עניין.
- ועדת הביקורת - ועדה עצמאית, מקבילה לוועד המנהל/לדירקטוריון וכפופה ישירות לאסיפה הכללית (שאיננה ועדת משנה של הוועד המנהל/דירקטוריון).
- דיווח – דו"ח מילולי.

פתרונות חוק החברות למניעת ניגוד עניינים

- סעיפים 268 – 284 לחוק החברות הדנים ב"עסקאות עם בעלי עניין".

- עסקאות עם בעלי עניין אפשריות בכפוף ל:
 - חובת גילוי

- קבלת אישורים מתאימים : ועדת ביקורת, האסיפה הכללית (לפחות 1/3 מבעלי המניות שאינם בעלי עניין) ובחל"צ – אישור רשם ההקדשות או בית המשפט, לפי "בעל העניין".

- אי השתתפות בעל העניין בהצבעה

עמדת חוק העמותות למניעת ניגוד עניינים

- חוק העמותות אינו עוסק ואינו נותן פתרון למצב של ניגוד עניינים.
- הדרך היעילה – באמצעות הוראות התקנון.

מידע לציבור על בעלי עניין - הדו"ח המילולי

- סעיף 38 לחוק העמותות, התש"ם-1980.
- סעיף 345כד' לחוק החברות המפנה חברה לתועלת הציבור לדווח בהתאם להוראות סעיף 38 הנ"ל.
- הדיווח הנדרש כולל "דו"ח מילולי".
- הדו"ח המילולי כולל בתוכו פירוט: "תאגידים אשר נושאי משרה בחל"צ מכהנים בתאגידים אלה כנושאי משרה או בתפקיד מקביל לנושא משרה.
- הדו"ח המילולי פתוח לעיון הציבור.

אחריות חברי ועד, דירקטורים ונושאי משרה בעניינים מיוחדים

• בעמותה -

– אחריות חברי הוועד לחלוקה אסורה.

• בחל"צ –

– חריגה ממטרות החל"צ.

– עסקה לא תקינה עם דירקטור או בעל עניין.

– חלוקת רווחים לבעלי המניות או ליזם.

– פירוק מרצון בניגוד להוראות החוק.

עיקרי חובות חברי ועד/דירקטורים

- **חובת זהירות** – פעילות ברמת מיומנות סבירה ונקיטה באמצעים סבירים לבחינת פעילות העמותה/ החברה.
- **חובת נאמנות** – פעולה בתום לב, העדר ניגוד עניינים, אי תחרות עם העמותה/החברה ואי-ניצול "הזדמנויות", וחובת גילוי לגבי נושאים הקשורים בפעילותה
- **חובות על פי הדין הכללי (לרבות נזיקין והדין הפלילי)**
- **חובות בניהול העמותה/החברה:** לרבות רישום, דיווח, זכויות עיון, פעולה חריגה, מניעת חלוקה אסורה (רווחים), העברת נכסים לא תקינה, תשלום שכר מעבר למותר

פטור, שיפוי וביטוח

- חוק החברות מכיר 3 אפשרויות המתייחסות לאחריות נושא משרה

– פטור (אין בחל"צ)

– שיפוי (תשלום שאינו נובע מהפרת חובת זהירות או החזר הוצאות בלבד)

– ביטוח

- בכל מקרה לא יהיה תוקף להסדר במקרה של חוסר תום לב, עשיית מעשה בכוונה או בפזיזות, או כדי להפיק רווח, או קנס או כופר

אחריות חברי ועד העמותה, חברי דירקטוריון החברה לתעלת הציבור ונושאי משרה

אופיר כץ, עו"ד